

היום הלבן – הרב יגאל

אחד המנהגים שהתקבל בשכבות רבות בציבור הוא לבישת בגדי לבן. נושא לבישת בגדי הלבן הוא באמת מנהג מאוד מאוד מעניין.

הרעיון של לבישת לבד נזכר בהקשר לשני עניינים:

1. תכיכי המת, תזכורת לחרדת ואימת יום הדין
2. בגדי הלבן אותן לבש הכהן הגדול היום הכיפורים
3. הלבן כביטוי לטהרה ודימוי למלאך ה' צבאות

כבמקרים רבים, כולם עושים אך לא רבים יודעים על מה ולמה. ובכן, האם באמת זה עיקרו של היום הקדוש?

"כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' א-לוקיכם תטהרו". כמו "פזמון חוזר", נאמר פסוק זה שוב ושוב, בכל תפילות היום. מה יש באמירה זו שהיא כל כך מרכזית? שמו של היום הקדוש נגזר כמובן מעניין הכפרה=יום כיפורים. "שם" ביהדות, מבטא מהות. כלומר, מהותו היא כפרה. "עיצומו של יום מכפר", יש משהו בעצם היום הזה שמזכה בכפרה. השאלה המרתקת היא מי זוכה ומה יש לעשות לשם כך? האם זהו "קמיע" שפועל אוטומט? לדעת חכמי ישראל, תהיה כפרה רק למי שהתכונן בתיקון מעשיו ומידותיו וחווה את יום הכיפורים בצום, ושבת ממלאכה. אך רבי יהודה הנשיא (מגדולי ישראל בסוף תקופת המשנה), סובר ש"עיצומו של יום מכפר", גם למי שלא עשה תשובה ולמרבה הפלא, אף למי שאכל ושתה ועבד כרגיל, הכיצד? נשמע משונה ביותר! איזה מין יום כיפור הוא זה? מדוע שיהודי זה יזכה בכפרה?

יום כיפור הוא מתנה טובה, אחד מימי החסד החשובים והגדולים שנתן לנו הקדוש ברוך הוא, המזכה כל יהודי המחובר לעמו בכפרת היום. נוסח חתימת הברכה בתפילות תהיה "מלך מוחל וסולח לעוונותינו ולעונות עמו בית ישראל". מבאר הרב סולובייציק (מגדולי רבני ארה"ב, בספרו "על התשובה"), שהיחיד, שלא שב מדרכו הרעה, יזכה רק למעט כפרה בתוך הכפרה הציבורית. לעם ישראל כציבור, יש הבטחה. "אתה בחרתנו מכל העמים אהבת אותנו ורצית בנו..." ומשום שכעם אנו שגריריו של הבורא, יש לו "אינטרס" למחול לנו, על מנת שנוכל להמשיך לייצגו בעולם ולפרסם את האמונה בא-ל אחד. "חזוה" זה, נחתם רק עם כלל ישראל אך לא עם יהודי פרטי, זה או אחר. לכן על אף שמדובר ביום דין, כולנו לובשים בגדי חג, ושמחים בצאת הצום בידיעה שנמחלו עוונותינו. כדברי המדרש: "במוצאי יום הכיפורים בת קול יוצאת ואומרת לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה א-לוקים מעשך, כבר נשמעה תפילתכם" (קהלת רבה).

מהו המקום ממנו מגיע היחיד ליום הדין? דומה שהוא רועד מפחד, ככל אדם שמגיע למשפט. משום שההבטחה הא-לוקית היתה לעם כעם ולא לפרטים. לכן שומה עלינו לקחת את האחריות לגורלנו ולערוך חשבון נפש אישי מעמיק ונוקב בינינו לבין עצמינו. כדי להגיע נקיים למשפט בית דין של מעלה. יתכן שככל שהיחיד חש חיבור וחי בזיקה גדולה יותר לקולקטיב היהודי, יוכל ליהנות מעוצמתו של עיצומו של יום המכפרת על העם כולו. בענין זה, שמעתי אמירה חזקה בשם הנשיא לשעבר יצחק נבון. "מי שאין לו זמן לקהילה, כשיהיה לו זמן לא תהיה לו קהילה". אם נפנים, נרחיב את מעגל חיינו ונכלול בו עשייה ותרומה לסובבים אותנו ולכל הפחות נחוש יותר אכפתיות על הנעשה ברשות הרבים, אולי "נרוויח" גם את התנאים המיוחדים המופיעים ב"חזוה הלאומי" של עם ישראל.

אז מי לובש לבן? מחד מלאכים ומאידך... מתים. הלבן הוא טרום צבע, ביטוי לפוטנציאל שעדיין לא מומש. אולי זו תלבושת אחידה בה מחזקים אנו את המשותף ולא הצבעוני המקושט והמעוטר המבדיל והמבחין בין אדם לרעהו.

אולי יש כך ביטוי לרצון לחוש התבטלות של גאוה, פוזה וכדומה ולהגיע לעמידה כנה ואמיתית מתוך ענווה ופשטות "לפני ה' תטהרו". כמו הכהן הגדול, בבית המקדש, שלפני כניסתו אחת בשנה לקודש הקדשים, פשט בגדי הזהב ולבש לבן.

אולי יש בבגדי הלבן, רמז לבנות ירושלים שיצאו לחולל בכרמים פעמיים בשנה בטו' באב וביום הכיפורים וכדי שלא לבייש את מי שאין לו שאלו בגדים לבנים מאחרים (סוף מסכת תענית).
ואולי ביטוי לשאיפה כמוסה, מתוך הכרת כוחותינו הפנימיים ומתוך המודעות להיותנו חלק מהעם הנבחר, ולנשמה הגדולה החבויה בנו, להדמות למלאכים ולעלות בשנה הבאה עלינו לטובה, כלפי מעלה. ולא רק במעמד כלכלי אלא גם ברכוש רוחני ופיתוחו של עולמינו הערכי והיהודי.

"אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל! לפני מי אתם מטהרין? מי מטהר אתכם? אביכם שבשמים... מקוה ישראל ה' - מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל". טהרת יום הכיפורים היא כמקוה, אל מימיו נכנס מבקש הטהרה בגפו ללא חציצות. היום עצמו פועל עלינו, כל אחד מרגיש זאת. צריך רק לא להפריע לו לעשות זאת.

נשתדל לעשות להתכונן כמיטב יכולתנו בהכנה משמעותי ליום הקדוש ונתפלל שנזכה לכפרה בתוך כל אחינו בית ישראל.

בברכת גמר חתימה טובה

יגאל ינאי

רב קהילת "שובה ישראל" שכונת גבים

ראש המרכז להתחדשות יהודית